

Regionálne územné systémy ekologickej stability v Bratislavskom kraji

Zelená infraštruktúra v sídlach miest – online seminár zameraný na región Bratislava

RNDr. Erika Vrabcová

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.*

**Definície
Územného
systému
ekologickej
stability
(ÚSES)**

Celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

Predstavuje najvýznamnejší prostriedok na uplatňovanie krajinnno-ekologických princípov pri riešení biodiverzity a ekologickej stability krajiny a ozelenenia poľnohospodárskej krajiny.

Cieľom je, aby sieťou biocentier a biokoridorov ako základnej kostry celoplošnej ochrany a biodiverzity v krajine, bolo pokryté celé Slovensko. Táto myšlienka sa stala podkladom pre vypracovanie projektu s názvom:

„Spracovanie dokumentov regionálnych územných systémov ekologickej stability pre potreby vytvorenia základnej východiskovej bázy pre reguláciu návrhu budovania zelenej infraštruktúry (RÚSES II)“

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Spracovanie dokumentov regionálnych územných systémov ekologickej stability pre potreby vytvorenia základnej východiskovej bázy pre reguláciu návrhu budovania zelenej infraštruktúry (RÚSES II)

Operačný program: Kvalita životného prostredia

Prioritná os: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry

Konkrétny cieľ: Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity najmä v rámci sústavy NATURA 2000

Oblasť intervencie: Ochrana a posilnenie biodiverzity, ochrana prírody a zelená infraštruktúra skupina aktivít – monitoring významných charakteristických črt krajiny

Poskytovateľ pomoci: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Žiadateľ: Slovenská agentúra životného prostredia

Trvanie projektu: 04/2018 – 03/2022

V roku 2018 bolo zahájené spracovanie 50 regionálnych územných systémov ekologickej stability vo vybraných okresov SR.

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Ciele projektu

Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity najmä v rámci sústavy NATURA 2000.

Hlavná aktivita projektu

Vypracovanie 50 dokumentácií RÚSES okresov SR.

Miesto realizácie projektu

Región (NUTS II) a Vyšší územný celok NUTS III

Bratislavský kraj, Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Košický kraj, Prešovský kraj, Nitriansky kraj, Trenčiansky kraj, Trnavský kraj.

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.*

Spracované okresy

V súčasnosti prebieha proces schvaľovania RÚSES:

- **Banskobystrický kraj:** Veľký Krtíš, Lučenec, Poltár, Rimavská Sobota, Revúca
- **Bratislavský kraj:** Bratislava - mesto, Malacky, Pezinok, Senec
- **Košický kraj:** Gelnica, Košice - mesto, Košice – okolie, Rožňava
- **Nitriansky kraj:** Nitra, Topoľčany, Zlaté Moravce, Šaľa, Komárno, Nové Zámky, Levice
- **Prešovský kraj:** Kežmarok, Stará Ľubovňa, Sabinov, Bardejov, Medzilaborce, Humenné, Snina
- **Trnavský kraj:** Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Skalica, Senica, Piešťany, Trnava
- **Trenčiansky kraj:** Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Prievidza, Bánovce nad Bebravou,
- **Žilinský kraj:** Námestovo, Bytča, Žilina

Rozpracované dokumentácie RÚSES okresov: Považská Bystrica, Púchov, Kysucké Nové Mesto, Brezno, Žarnovica, Banská Bystrica, Krupina

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.*

Prehľad aktualizácie RÚSES

Na väčšine územia SR platia dokumenty RÚSES schválené pred viac ako 20 rokmi, čo je vysoká neaktuálnosť na zmeny v krajinnej štruktúre, prvkov krajiny a pôsobenia stresových faktorov, t. j. návrhy v týchto dokumentoch nezodpovedajú súčasnej situácii.

- V období 1993-1995 sa dokumentácie RÚSES spracovali celoplošne pre celé územie SR (pre 38 okresov), v zmysle vtedajšieho územnosprávneho členenia.
- V roku 2006-2008 prebehla aktualizácia pre 5 dokumentácií.
- V období 2009-2013 bolo aktualizovaných 22 dokumentácií RÚSES.

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.*

Prehľad aktualizácie RÚSES v Bratislavskom kraji

Kraj	Okres	Názov dokumentácie RÚSES 1994-95	Aktualizácia	Rok spracovania poslednej aktualizácie	Spracovateľ aktuálneho dokumentu	Umiestnenie dokumentácie	Úplnosť obsahu dokumentácie	Digitálne spracovanie v GIS
BA	Bratislava - mesto	RÚSES okresu Bratislava - mesto	áno (2006)	2006	SAŽP Bratislava	OÚ OSŽP Bratislava	úplná	áno
BA	Pezinok	RÚSES okresu Bratislava - vidiek	nie	1994	SAŽP Bratislava	OÚ OSŽP Bratislava	neúplná	nie
BA	Senec	RÚSES okresu Bratislava - vidiek	nie	1994	SAŽP Bratislava	OÚ OSŽP Senec	neúplná	nie
BA	Malacky	RÚSES okresu Bratislava - vidiek	nie	1994	SAŽP Bratislava	OÚ OSŽP Malacky	neúplná	nie

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Zastúpenie prvkov RÚSES v okresoch Bratislavského kraja

Prvky RÚSES	Bratislava - mesto	Pezinok	Senec	Malacky
PBc	1	0	0	1
NRBc	2	6	3	5
RBc	13	19	20	17
PBk	2	0	0	0
NRBk	5	4	3	6
RBk	6	6	14	7
GL	9	38	10	62
EVSK	42	0	10	0
Spolu vyčlenených prvkov	80	73	60	98

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
 Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Návrh na dodatočnú legislatívnu ochranu pre vybrané prvky RÚSES

Bratislava – mesto :

- **PBc 2 Devínska Kobyla**

Návrh na 5. stupeň ochrany pre celé územie.

- RBc 9 Sitina-Staré grunty

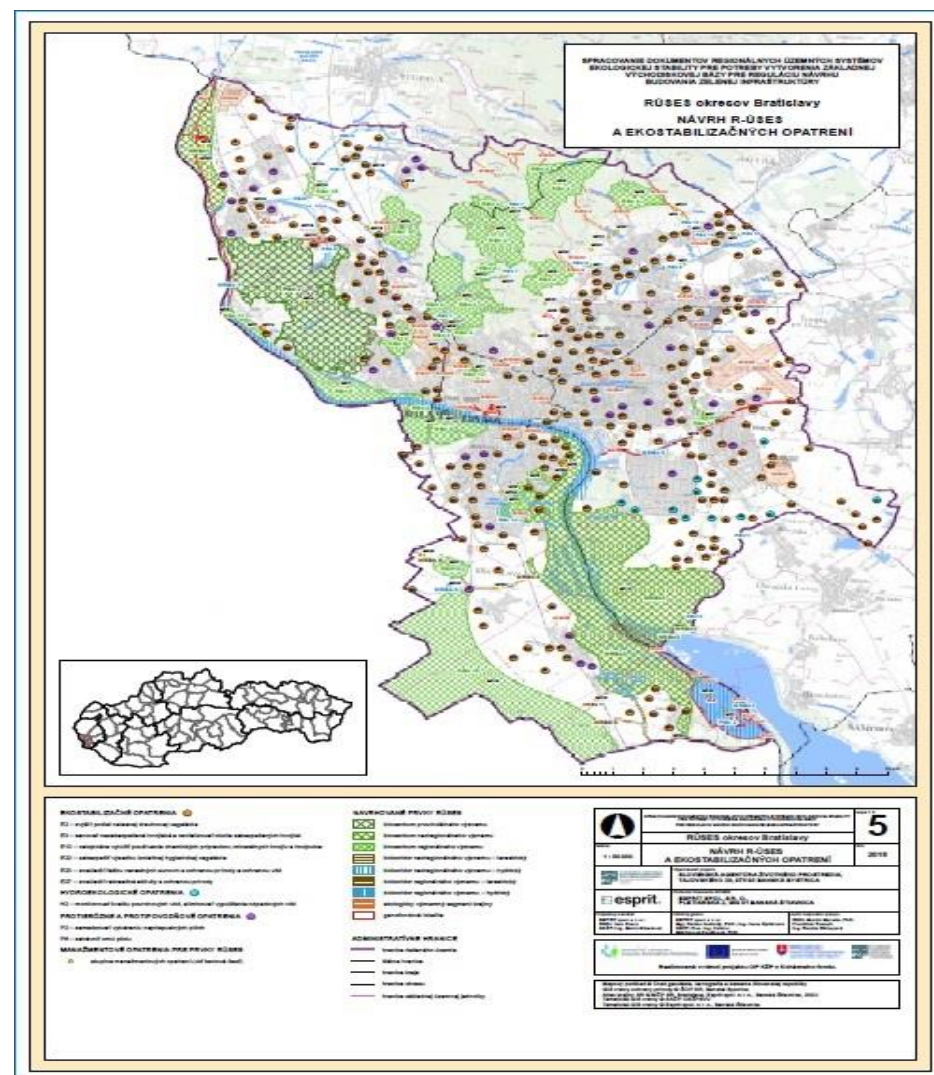
Nový návrh na Chránený areál - lesný komplex.

- **EVSK 36 Machnáč**

Nový návrh na Chránený areál - lesný komplex.

- EVSK 39 Šprinclov majer

Nový návrh na Chránený areál - vypustená vodná nádrž.

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.***

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Návrh na dodatočnú legislatívnu ochranu pre vybrané prvky RÚSES

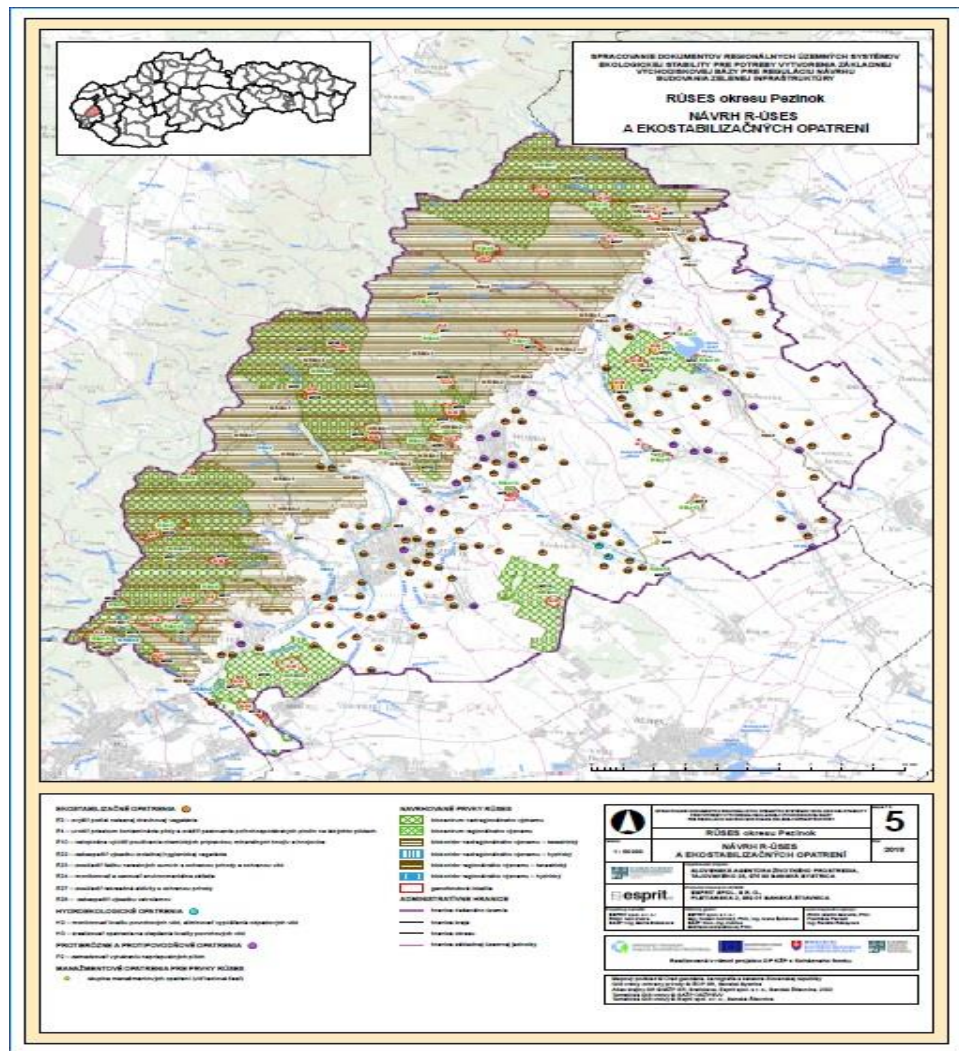
Pezinok:

- **RBc 10 Zabité**

Nový návrh na Chránený areál Zabité s výmerou 32,86 ha nachádzajúci sa v CHKO Malé Karpaty.

- **RBc 13 Vištuk - Silárd**

Nový návrh na Chránený areál Vištuk-Siliárd s výmerou 25,92 ha nachádzajúci sa v CHKO Malé Karpaty.

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Najčastejšie ohrozenia prvkov RÚSES

Lesy

intenzívne lesné hospodárstvo (nevhodné postupy v ťažbe porastov, chemizácia, budovanie lesných ciest),
výrub zvyškov lužných lesov,

TTP

nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...),

Vodné toky a plochy

intenzívne poľnohospodárstvo v blízkosti vodných tokov (chemizácia), urbanizácia v okolí toku, regulácia toku, likvidácia a výruby brehových a sprievodných porastov,

Všeobecné ohrozenia

nadmerná návštevnosť niektorých častí územia spojená s eróziou, vyrušovaním citlivých druhov fauny, znečisťovaním územia a synantropizáciou, šírenie invázných druhov, znečisťovanie odpadmi. nadmerné stavy kopytníkov, vrátane nepôvodných druhov.

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Manažmentové opatrenia

Lesné prvky

zakladať a dopĺňať brehové porastov pôvodnými drevinami, eliminácia šľachtených topoľov, agátu,

vylúčiť hospodársku ťažbu dreva, uplatňovať iné hospodárske spôsoby - podrastový, výberkový, účelový, podporovať prirodzenú obnovu,

Nelesné prvky

posilniť plochy NDV a trvalých trávnych porastov, zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, dodržiavať maximálne zaťaženie počtu chovaného dobytku,

Vodné a mokradové prvky

eliminovať migračné bariéry v korytách vodných tokov a zamedziť výstavbe nových bariér a výstavbe na brehoch,

Všeobecné a špecifické manažmentové opatrenia

zosúladiť rekreačné aktivity s ochranou prírody, odstraňovať invázne druhy rastlín a NSO, neurbanizovať prvky RÚSES, udržiavať pestovanie pôvodných kultúr – vinohrady, sady, trvalé trávne porasty.

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**. Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Návrhy opatrení

Ekostabilizačné opatrenia Lesy

na mieste vyťažených nepôvodných monokultúr smreka, obnovovať listnatý alebo zmiešaný les,

Ekostabilizačné opatrenia Poľnohospodárska pôda

zvýšiť podiel NDV v poľnohospodársky intenzívne využívanej krajine, rozčleniť veľkoblokovú ornú pôdu na menšie bloky,

celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v územiach, ktoré podliehajú ochrane vôd ,

Hydroekologické opatrenia

eliminovať vypúšťanie odpadových vôd a zrealizovať opatrenia na zlepšenie kvality povrchových vôd,

Protipovodňové a protierózne opatrenia

odstrániť, resp. spriechodniť existujúce migračné bariéry na vodných tokoch,

doplniť a skvalitniť verejnú zeleň v urbanizovanom prostredí, zamedzovať vytváraniu nepriepustných plôch a zvyšovať podiel plôch na infiltráciu dažďových vôd.

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku**.
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Výstupy projektu

*Dokumenty
RÚSES sú určené*

pre odbornú a širokú verejnosť, orgány štátnej správy, samosprávy, územných plánovačov a investorov,

pre užívateľov pôdy budú stanovené ekostabilizačné opatrenia a navrhnuté regulatívy, ktoré bude nutné rešpektovať v záujme fungovania prvkov ÚSES,

na zabezpečenie celoplošnej ochrany prírody a krajiny, biodiverzity, ako aj zvýšenie ekologickej stability nechránených a intenzívne využívaných území,

na vytvorenie podmienok pre jednoduchšiu a efektívnu implementáciu dokumentov RÚSES, ako záväzných podkladov pre rozhodovacie a plánovacie činnosti,

dokumenty RÚSES budú tvoriť východiskovú bázu pre reguláciu návrhu budovania zelenej infraštruktúry.

Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku. Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Ďakujem za pozornosť.

*Aktivita je realizovaná v rámci národného projektu **Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.**
Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu EÚ v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.*